

Családvizsgálat, család- diagnózis

Dr. Papp Erika

**HBM Kenézy Gy. Kórház Gyermek- és
Ifjúságpszichiátria**

Magyarország célba ér

A családinterjú információgyűjtésének módzatai

- § A családdal való kapcsolatunk révén
- § A családtagok közötti interakciók megfigyelése
- § A családtagok viszonyára vonatkozó kérdések, a verbális és non-verbális válaszok mérlegelése mentén

A családi ülések vezetésére vonatkozó hármás alapelv (milánói családterápiás iskola)

§ Hipotézisalkotás

- Előzetes információk alapján hipotézisek felállítása a család szerveződéséről, mely a továbbiakban megerősítésre, vagy elutasításra kerül.

§ Cirkuláris kérdések

- Elméleti háttérét a triádok működésére vonatkozó családterápiás elképzelések alapozzák meg.

§ Neutralitás

- A terapeuta nem léphet szövetségre egy családtaggal sem. Nem ítélezhet sem nyílt, sem implicit módon a családról.

A családi diagnózis elkészítésének főbb szempontjai

- § A kliens, vagy a család panasza
- § Alapinformációk gyűjtése-genogram
- § A kliens, vagy a család céljai a terápiával kapcsolatban
- § A család szerkezete
- § A család viselkedésmintái és viselkedési sajátosságai
- § Az itt és most által nyújtott információk

Alapinformációk-Genogram

- § Családtagok nevei, életkorok
- § Kapcsolati rendszerek-genogram
- § Fontosabb családi események, fordulópontok előzményei, körülményei
- § A tünet keletkezésének ideje, körülményei
- § Paranormatív változások
- § Fejlődési történet
- § Családi terheltség, betegségek
- § Szocio-ökonómia státusz, a család származása, szociokulturális sajátosságok

A család, mint rendszer

- § A családon belüli kapcsolatokat, és folyamatokat entitásként, egységes egészként kezeli.
- § A hangsúly nem a családon belüli egyéneken van elsősorban, hanem azon, amit ők együttesen, interációik révén létrehoznak, „kitermelnek”.
- § A dinamikai entitásként létező valós csoport
- § A család tagjainak interaktív érzelmi bevonódásai és viselkedési mintái követhetők.

A strukturális elrendeződés egyedi sajátosságoktól függ

- Kapcsolatban áll:
 - A család összetételével
 - Fejlődési fázisával
 - Szubkultúrájával
- Hangsúlyozandó:
 - Egyetlen családmódel sem normális, vagy abnormális, funkcionális, vagy diszfunkcionális önmagában
 - Bármilyen módel működőképes lehet, és minden módelnek vannak olyan gyenge pontjai, melyek diszfunkcionálissá válhatnak, ha a család alkalmazkodó képessége valamilyen ok miatt kimerül

A család szerkezete, vizsgálatának szempontjai

§ Szervezettség

- struktúrált vagy kaotikus
- Alrendszerek, szövetségek, trianguláció, lojalitások

§ Generációs határok

- merev, rugalmas, nyitott, zárt, adaptív, maladaptív

§ Krónikus határproblémák, diszfunkcionális megoldások

- az egyik alrendszer mindig ugyanazt az alrendszeren kívüli tagot használja konfliktusai elhárításához)

Rigid triádok formái

§ Trianguláció

- Ellentmondásos szülői elvárások
- Súlyos diszfunkcionális struktúra

§ Konfliktuselterelés

- A gyermek tünetével való foglalkozás eltéríti a szülők konfliktusát

§ Stabil koalíció

- Az egyik szülő egy rigid transzgenerációs szövetségre lép a másik szülő ellen

A család viselkedésmintái és működési sajátosságai

- Alapfunkció ellátásának szintje a családi életciklus elvárásainak megfelelően
- Munkamegosztás, fizikális, pszichés állapot, kapacitás
- Szerepek flexibilitása, felcserélhetősége
 - Címkék, ki a tünezhordozó, van-e bünbakképzés
- Összekapcsolódó patológiák, játszmák
- Generációk közötti patternek és lojalitások
- Kommunikációs sajátosságok
 - Kommunikációs minták, szabályok
- Érzelmek kifejezésének szintje és minősége
- Családi erőforrások, értékek, családi mítoszok

A család „támogató rendszer” jellegű funkciói G. Caplan szerint

- § A világra vonatkozó információk összegyűjtője és terjesztője
- § Visszajelentő-útmutató rendszer
- § A világról kialakult kép, az életfilozófia forrása
- § A problémák megoldásában eligazít és közbejár
- § Gyakorlati és konkrét segítség forrása
- § A pihenés és regenerálódás színtere
- § Referencia- és kontrollcsoportként hat
- § Az identitás forrása
- § Az érzelmi teherbírást fokozza

A hatékonyabb funkcionálás néhány elengedhetetlen feltétele

- § A nyílt kommunikáció, a közös nyelv a családban
- § Egészséges interperszonális kapcsolatok
 - Kölcsönösség, az adás-kapás hosszabb távon való kiegyenlítetttsége
- § Generációk közötti élő kapcsolat
- § Felelősségérzet egymásért, a családi kontroll elfogadása
- § Bizonyos egyetértés a család és a tágabb közösség, a társadalmi és kulturális környezet között
 - Ennek hiányában az egyén belső biztonsága veszélybe kerülhet

Kommunikációs minták:

Nem kívánatos, hibás,
torz kommunikációs
minta:

V. Satir szerint:

- Engesztelő
- Vádló
- Okoskodó
- Zavarodott

Konstruktív, egészséges
személyiségfejlődést
biztosító forma:

A verbális és non-
verbális

kommunikáció:

- Kongruens
- Valódi
- Áramló
- Egyértelmű jelentést
hordozó

Családi szabályok

- § Elfogadott elv, előírás, mely cselekedeteinket irányítja
- § Tudatos vagy tudattalan
- § Nyilvánvaló ill. felszín alatti dinamikus nagy hatású erők
- § A jó szabály ismerve serkent, és mindig naprakész, nem korlátoz

A diszfunkcionális működés gyermekre irányuló hatásai

- § Rigid és célszerűtlen ítéleti és viselkedésmintákat közvetítünk
- § Egészséges személyiségfejlődésében akadály jelentkezik
- § Mentális zavarok, adaptációs nehézségek, karakterzavarok léphetnek fel
- § A szülők védelmi és ellenőrző funkciója elégtelen
- § Érzelmileg bizonytalanná válik
- § Identifikációs nehézségek nem-kívánatos családi minták
- § Átvételükkel pedig hibás, kedvezőtlen viselkedési készségeket rögzít
- § Hiányzó családi vonzerő következtében a gyerek könnyen sodorhatóvá válik, deviálódhat

Jól funkcionáló, egészséges családrendszerben a gyermek:

- § Fejlődőképes
- § Az élet stresszhelyzeteivel szemben védettséget szerez
- § Konstruktív coping mechanizmusokat sajátít el
- § Mentális egészségének védelméhez erőforrásként szolgál
- § Önmegvalósító életvezetésének garanciája